

» patena ac palla, et demum velo. Post hæc missam prose-
 » quatur, et completo ultimo evangelio, rursus stet in medio
 » altari, et detecto calice inspiciat, an aliquid divini Sangui-
 » nis necne ad imum se receperit, quod plerumque continget.
 » Quamvis enim sacræ species primum sedulo sorptæ sint,
 » tamen dum sumuntur, quum particulæ quæ circum sunt,
 » undequaque sursum deferantur, nonnisi deposito calice ad
 » imum redeunt. Si itaque divini Sanguinis gutta quædam
 » supersit adhuc, ea rursus ac diligenter sorbeatur, et qui-
 » dem ex eadem parte, qua ille primum sumptus est. Quod
 » nullimode omittendum est, quia sacrificium moraliter durat,
 » et super exstantibus adhuc vini speciebus ex divino præ-
 » cepto compleri debet.

» Postmodum sacerdos in ipsum calicem tantum saltem
 » aquæ fundat, quantum prius vini posuerat, eamque cir-
 » cumactam, ex eadem parte, qua sacrum Sanguinem bibe-
 » rat, in paratum vas demittat. Calicem subinde ipsum
 » purificatorio linteo abstergat, ac demum cooperiat, uti
 » alias fit, atque ab altari decedat.

» Depositis sacris vestibus et gratiarum actione completa,
 » aqua e calice demissa pro rerum adjunctis vel ad diem
 » cratinum servetur (si nempe eo rursus sacerdos redeat
 » missam habiturus) et in secunda purificatione in calicem
 » immittatur, vel gossipio aut stupa absorpta comburatur,
 » vel in sacrario, si sit, exsiccanda relinquatur, vel demit-
 » tatur in piscinam.

» Quum autem calix, quo sacerdos primum est usus, puri-
 » ficatus jam sit, si illo ipso pro missa altera indigeat, eum
 » secum deferat, secus vero in altera missa diverso calice
 » uti poterit. »

Decretum *plurium dicecesium* inscribitur, cum tamen ex
 speciali gratia non sit datum, et responsio sit: *Usus duo-
 rum calicum in casu posse permitti*; concludere licet,
 idem etiam alibi in eodem casu seu in ecclesiis longe dissitis
 permitti.

Titulus XI.

DE COMMUNIONE ET ORATIONIBUS POST COMMUNIONEM DICENDIS.

Rub. 1. *Celebrante purificato, dum Calicem collocat in
 Altari, liber Missalis defertur per ministrum ad cornu
 Epistolæ, et collocatur ut in Introitu. Ipse autem minis-
 ter genuflectit juxta cornu Evangelii, ut in principio
 Missæ. Deinde Celebrans stans junctis manibus legit
 Antiphonam, quæ dicitur Communio; qua lecta, junctis
 itidem manibus ante pectus vadit ad medium Altaris, et
 eo osculato, vertit se ad populum a manu sinistra ad
 dextram, et dicit Dominus vobiscum, et per eandem viam
 redit ad librum, dicit Orationes post Communionem,
 eisdem modo, numero et ordine, ut supra dictæ sunt
 Collectæ, Quibus finitis, claudit librum, et jungens
 manus ante pectus, revertitur ad medium Altaris, ubi
 eo osculato vertit se ad populum, et dicit ut supra
 Dominus vobiscum: quo dicto, stans junctis manibus ante
 pectus versus populum, dicit, si dicendum est, Ita Missa
 est, et per eandem viam revertitur ad Altare. Si vero
 non sit dicendum, dicto Dominus vobiscum, revertitur
 eodem modo per eandem viam ad medium Altaris, ubi
 stans versus ad illud, junctis ante pectus manibus dicit
 Benedicamus Domino. In Missis autem Defunctorum
 eodem modo stans versus Altare, dicit Requiescant in pace.*

2. *In Quadragesima autem a Feria IV. Cinerum usque
 ad Feriam IV, majoris Hebdomadæ in feriali Officio,
 postquam Celebrans dixit Orationes post Communionem
 cum suis solitis conclusionibus, antequam dicat Dominus
 vobiscum, stans in eodem loco ante librum dicit Oremus:
 humiliare capita vestra Deo, caput inclinans, et extensis*

manibus, subjungit eadem voce Orationem super populum, ibidem positam, qua finita, osculatur Altare, et vertens se ad populum dicit Dominus vobiscum, et alia ut supra.

286. *Translatio libri.* Dum sacerdos calicem extergit et cooperit, minister, delatis ampullis ad credentiam, transfert missale ad cornu epistolæ, incedens per planum, semper genuflectens in transitu medii altaris, et librum collocans in cornu epistolæ, ut ad introitum positum erat. Si minister sit impotens aut impeditus; ipse celebrans, dum calicem cooperuit, jungit manus ante pectus, caput cruci profunde inclinatur (1), deinde accedit ad missale, illud transfert, caput cruci inclinans dum transit ante medium altaris, ac libro collocato in cornu epistolæ, statim legit communionem.

287. *Communio.* Sacerdos cooperto calice, manibus ante pectus junctis, caput cruci profunde inclinatur (1); deinde accedit ad cornu epistolæ; ibi stans, junctis manibus, alta voce legit communionem, qua totaliter recitata et non prius, manibus junctis redit ad medium altaris.

288. *Dominus vobiscum et orationes.* Sacerdos accedens ad medium altaris illud osculatur in medio, manibus hinc inde super altare extensis et positis: deinde totaliter erectus se vertit ad populum per suam dextram, dicit *Dominus vobiscum* manus interim extendens et jungens ante pectus, et redit ad missale ut dictum est n. 212. Stans ante librum recitat orationes post communionem eisdem modo, numero et ordine, ut dictæ sunt collectæ ante epistolam, scilicet unam, duas aut plures pro numero collectarum, præmittendo eodem modo *Oremus* ante primam et secundam, manus similiter extendendo et jungendo, et has orationes concludendo secundum propriam earum exigentiam (2). Ora-

(1) Vid. not. 210.

(2) Vid. n. 86 et 213.

tionibus cum suis conclusionibus integre recitatis, et non ante, sacerdos claudit librum, nisi apertus sit relinquendus ad legendum aliud evangelium: quo casu si minister librum non deferat, sacerdos eundem statim transfert, ut dictum est n. 217; et deinde manibus junctis accedit ad medium altaris. Si non sit legendum aliud evangelium, clauso libro, statim manibus junctis revertitur ad medium altaris.

289. *Dominus vobiscum et Ite missa est.* Sacerdos reversus ad medium altaris, manibus super altare extensis et positis, illud osculatur in medio, se vertit ad populum, et dicit *Dominus vobiscum*, ut dictum est supra; dicto *Dominus vobiscum*, manibus ante pectus junctis, stans adhuc versus populum, eadem alta voce dicit *Ite Missa est*, et deinde per eandem viam manibus junctis revertitur ad altare; si vero non sit dicendum *Ite Missa est* (1), dicto *Dominus vobiscum*, statim revertitur eodem modo ad medium altaris, ubi stans versus ad illud junctis ante pectus manibus, prius cruci caput inclinatur (2), et deinde dicit *Benedicamus Domino*, et in missis defunctorum *Requiescant in pace*.

290. *Oratio super populum.* In quadragesima a feria 4 cinerum usque ad feriam 4 majoris hebdomadæ, ut dicitur supra in rub. n. 2, in missis de feria, non autem in festivis, votivis aut de dominica, additur sub distincta conclusione oratio, quæ vocatur super populum. Sacerdos huic orationi præmittit *Oremus: humiliare capita vestra Deo*, manus ut alias ad *Oremus* extendens et jungens, caputque cruci inclinans; tum capite erecto (3) et junctis manibus dicens *Humiliate capita vestra Deo*: deinde extensis manibus subjungit orationem; qua totaliter finita, claudit librum, et missam ut alias prosequitur. Celebrans dicens *Humiliate capita vestra Deo*, in missa licet cantata sine assistentia diaconi, numquam se vertit ad populum.

(1) Vid. n. 94.

(2) Vid. not. n. 210.

(3) S. R. C. 16 Mart. 1833, n. 4558 *Veronen.* 7.

Not. 1. abusum esse, ante lectam totaliter communionem ad medium altaris reverti, et ante dictam integram orationis conclusionem librum claudere; et majorem adhuc abusum esse, communionem aut conclusionem orationis recitare eundo ad medium altaris. 2. Juxta quosdam librum clausum ita ponendum esse, ut pars, qua aperitur, respiciat medium altaris seu Crucifixum, qui est agnus, *dignus aperire librum, et solvere signacula ejus*; contra juxta alios ita, ut pars posterior libri respiciat calicem, quia tunc seræ sunt ad manum ad aperiendum.

Titulus XII.

DE BENEDICTIONE IN FINE MISSÆ ET EVANGELIO S. JOANNIS.

Rub. 1. *Dicto Ite Missa est, vel Benedicamus Domino, ut supra, Celebrans ante medium Altaris stans junctis manibus super eo, et capite inclinato, dicit secreto Placeat tibi sancta Trinitas, etc. quo dicto, extensis manibus hinc inde super Altare positus, ipsum in medio osculatur: tum erigens se, adhuc stans versus illud, elevat ad cœlum oculos et manus, quas extendit, et jungit, caputque Cruci inclinans, dicit voce intelligibili, Benedicat vos omnipotens Deus, et junctis manibus, ac demissis ad terram oculis, vertens se ad populum a sinistro latere ad dextrum, extensa manu dextra, junctisque digitis, et manu sinistra infra pectus posita, semel benedicit populo dicens, Pater, et Filius, † et Spiritus sanctus, R. Amen; et circum periciens accedit ad cornu Evangelii, ubi dicto Dominus vobiscum, et R. Et cum spiritu tuo, pollice dextro signans primum signo Crucis Altare, seu librum in principio Evangelii, deinde frontem, os et pectus, dicit Initium*

sancti Evangelii secundum Joannem, *vel* *Sequentia sancti Evangelii, ut dictum est in Rubricis generalibus, et R. Gloria tibi Domine, junctis manibus, legit Evangelium, In principio, vel aliud ut convenit. Cum dicit, Et verbum caro factum est, genuflectit versus cornu Evangelii, et surgens prosequitur ut prius: quo finito minister stans a parte Epistolæ respondet, Deo gratias.*

2. *Si Celebrans in Altari vertit faciem ad populum, non vertit se, sed stans ut erat, benedicit populo, ut supra in medio Altaris: deinde accedit ad cornu Evangelii, et dicit Evangelium s. Joannis.*

3. *Si celebravit coram Summo Pontifice, Cardinali, et Legato Sedis Apostolicæ, vel Patriarcha, Archiepiscopo, et Episcopo in Provincia, Civitate vel Diœcesi sua existente, Celebrans dicto Placeat tibi sancta Trinitas etc. dicit, Benedicat vos omnipotens Deus, et convertens se ad summum Pontificem genuflexus; ad Cardinalem vero, et Legatum, vel alium ex supradictis Prælati capite inclinato, quasi licentiam benedicendi petens, prosequitur, Pater, et Filius, † et Spiritus sanctus, benedicens adstantes a parte, ubi non adest Pontifex, Cardinalis, Legatus aut Prælati prædicti. Si autem celebravit coram Patriarcha Archiepiscopo et Episcopo, extra eorum Provinciam, Civitatem, vel Diœcesim constitutis, eis absque alio respectu, ut cæteris, qui intersunt, more consueto benedicit.*

4. *Si autem celebravit pro Defunctis, dicto Placeat tibi sancta Trinitas, ut supra, et osculato Altari, accedit ad cornu Evangelii, et dicit Evangelium s. Joannis, prætermissa benedictione, quæ in Missis Defunctorum non datur.*

5. *Finito Evangelio in fine Missæ, si celebravit coram Summo Pontifice, Cardinali, et Legato Sedis Apostolicæ, vel Patriarcha, Archiepiscopo, et Episcopo, convertit se ad illum, coram quo ex prædictis celebravit, et facit reverentiam convenientem. Si non celebravit coram aliquo prædictorum, hujusmodi reverentiam prætermittit.*

6. *Quibus omnibus absolutis, extinguuntur per minis-*